

1.9.2016

Asianumero DKIR/1181/00.05.00/2016
Viite Opetushallituksen lausuntopyyntö OPH 29/041/ 2015
Asia Lausuntopyyntö Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista 2016

Opetushallitukselle

1. Yleistä

Kirkkohallitus näkee hyvänä asiakirjan valmisteluprosessin osallistavuuden - eri sidosryhmät ja yhteistyökumppanit ovat voineet ottaa kantaa ja vaikuttaa asiankirjan valmisteluun eri vaiheissa.

Kirkkohallitus pitää hyvänä, että lapsen kokonaisvaltainen kasvu, oppiminen ja hyvinvointi ovat perusteiden keskeisiä lähtökohtia. On myös perusteltua, että asiakirja ei pohjautu tiedonalajaolle, mikä erityisesti varhaiskasvatuksen osalta on lapsilähtöinen ja hyvä valinta. Kaikki lapsen elämänpiiriin kuuluvat asiat ja ilmiöt ovat perusteissa nähtävissä osana lapsen arkea.

Lisäksi on myönteistä, että Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet-asiakirja asettaa henkilöstölle selkeitä haasteita ja veloituksia, kunnioittaa kunkin työntekijäryhmän erityisosaamista sekä antaa hyvän perustan eri toimijoiden väliselle yhteistyölle. Alueelliset erityispiirteet tulevat niin ikään huomioonotetuksi.

2. Uskonnollisen ja katsomuksellisen taustan kunnioittaminen

Varhaiskasvatuslaissa (580/2015) on määritelty varhaiskasvatuksen tavoitteet. Tavoitteiden kuudennessa kohdassa sanotaan, että varhaiskasvatuksen tavoitteena on antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, *uskonnollista* ja katsomuksellista taustaa.

Kirkkohallitus ei pidä hyvänä sitä, että laista poikkeavalla tavalla suunnitelman perusteissa sanapari uskonnollinen ja katsomuksellinen on useimmissa kohdissa korvattu pelkästään sanalla katsomus.

Uskonto voidaan toki nähdä yhtenä katsomuksena ja on hyvä, että tätä pyritään tekstissä avaamaan. Varhaiskasvatuslaissa uskonto kuitenkin mainitaan erikseen. Uskonnolla on kulttuurisesti, historiallisesti, kielellisesti ja identiteetin kannalta suuri merkitys.

Uskonnollisuus Suomessa yhtäältä moninaistunut, toisaalta muuttanut muotoaan. Erilaisiin rekisteröityihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluu Suomessa lähes 76 % väestöstä. Kaikki uskontokuntiin kulumattomat eivät ole välttämättä vakaumuksellisesti uskonnottomia. Uskontokuntiin kulumattomien joukkoon kuuluvat muun muassa suurin osa muslimeista, osa helluntailaisista, osa karismaattista kristityistä, katolisia, suurin osa buddhalaisista ja myös muiden uskontoperinteiden edustajia (mm. uushenkiset virtaukset). Joukossa on myös paljon vakaumuksellisia uskonnottomia.

Yhteiskuntarauhan ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta on tärkeää, että kaikilla Suomessa asuvilla on riittävä asenteellinen valmius kohdata myös elämän syvyyssulottuvuuksia, sitä, mikä on itselle ja / tai toiselle pyhää. Uskontojen merkitys, sekä Suomessa että kansainvälisesti, kasvaa.

25.2.2016

3. Yksityiskohtaiset kommentit

Muutosehdotukset ja täydennykset on seuraavassa merkitty kursiivilla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

"Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Lisäys: *Katsomukseen sisältyvät tässä yhteydessä uskonnolliset, uskonnottomat ja muut vakaumukset*

"Lapsia tuetaan Kulttuuri-identiteettien rakentamisessa ja myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön. Lasten kanssa tutustutaan lähiympäristöön sekä sen kulttuuriseen ja *katsomukselliseen* moninaisuuteen".

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

"Tämä edellyttää henkilöstöltä tietoa toisista kulttuureista *sekä uskonnoista ja muista katsomuksista* sekä taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta ja asettua toisen asemaan..... " Samalla edistetään kulttuurisesti kestävästä kehitystä *sekä kunnioittavaa suhtautumista erilaisiin katsomuksiin.*"

3.2. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristö

"Oppimisympäristöissä edistetään lasten kielellistä kehitystä, kielitietoisuutta sekä tuodaan näkyväksi kulttuurista, *uskonnollista ja katsomuksellista* moninaisuutta."

4.4. Leikki, kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

"Kulttuurisen moninaisuuden tulee näkyä oppimisympäristöissä, jotta lapset kieli-, kulttuuri- ja *katsomustustaan* riippumatta löytävät itselleen merkityksellisiä välineitä ja leikki-ideoita."

Minä ja meidän yhteisömme

"Varhaiskasvatuksessa pohditaan myös lapsia askarruttavia eettisiä kysymyksiä sekä tarkastellaan lapsiryhmässä läsnä olevia *uskontoja ja muita katsomuksia* sekä niihin liittyviä tapoja."

"Lähiyhteisön toimintaan tutustutaan myös *uskontojen ja muiden katsomusten näkökulmasta. Katsomus-termillä tarkoitetaan tässä yhteydessä erilaisia uskonnollisten, uskonnottomien ja muiden vakaumusten muotoja.*" "Luontevia tapoja on tarkastella katsomuksia ovat eri juhlat ja tapahtumat, joilla on *katsomuksellista merkitystä.* Lisäksi lasten *kanssa* pohditaan heitä askarruttavia elämänskysymyksiä, *asioita ja ilmiöitä.*

4.6. Kieli- ja kulttuuritietoisuus varhaiskasvatuksessa

"Kieli- ja kulttuuritietoisessa varhaiskasvatuksessa kielet, kulttuurit, *uskonnot ja muut katsomukset* nioutuvat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta".

Lausunnon yhteenveto:

Kirkkohallitus pitää varhaiskasvatussuunnitelman perusteita pääosin erittäin onnistuneina. Arvoperusta, oppimiskäsitys, kokonaisvaltaisuus sekä laaja-alaisuus ovat muiden muassa asioita, joihin on helppo yhtyä. Prosessi kokonaisuutena on ollut eri tahoja osallistava ja siten ajanmukainen tapa valtakunnallisen asiakirjan luomiselle.

25.2.2016

Varhaiskasvatustalain määritelmä varhaiskasvatuksen tavoitteista ei kuitenkaan toteudu siltä osin, että lain sanapari: uskonnollinen ja katsomuksellinen, on pääsääntöisesti asiakirjan viimeisimmässä versiossa muutettu pelkästään ilmaisuksi "katsomus". Katsomus-termiä on tekstissä avattu, mutta määritelmä ei ole kattava, sillä on olemassa myös muita kuin uskonnollisia ja uskonottomia katsomuksia.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostetaan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen pedagogista jatkumoa. Siksi on tärkeää, että uskonnollinen ja katsomuksellinen näkökulma tulee esille samalla tavalla sekä varhaiskasvatuksen että esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

Kirkkohallitus näkee tärkeänä, että lapsen kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta otetaan huomioon varhaiskasvatuksessa. Samalla kirkkohallitus muistuttaa, että lainsäätäjän erillinen ilmaisu lapsen uskonnollisen taustan kunnioittamisesta olisi tultava selkeästi esiin myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa.

Kansliapäällikkö Jukka Keskitalo

Kirkkoneuvos Pekka Huokuna